

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA
NUOTOLINIO POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2026-03-23 Nr. TP-4

Vilnius

Posėdis įvyko 2026 m. kovo 10 d. 14 val. e. ryšio priemonėmis pusiau nuotoliniu būdu.

Posėdžio pirmininkė Dalia Urbanavičienė.

Posėdžio sekretorė Laura Stankevičienė.

Dalyvavo: Etninės kultūros globos tarybos (toliau – EKG T, Taryba) pirmininkė doc. dr. Dalia Urbanavičienė, EKG T nariai – dr. Lijana Birškytė-Klimienė, Rūta Čėsniėnė, Sandra Daugirdienė, Ona Drobėlienė, Virginijus Jocys, Vaida Kasparavičienė, Angelė Kavaliauskienė, dr. Lina Leparskienė, prof. dr. Lina Petrošienė, Milda Petkevičienė-Dečkuvienė, doc. dr. Dalia Senvaitytė, Gita Šapranauškaitė, Gailė Vanagienė, prof. habil. dr. Daiva Vyčiniėnė; EKG T specialistai – Violeta Dubnikienė, dr. Jolita Eidikonienė, Valia Skrodenienė, Asta Žernienė, Vilma Žukauskienė, Rimantė Galinienė, Gintaras Skamaročius; Asta Grušelionienė (Mažosios Lietuvos etninės kultūros globos tarybos pirmininkė); posėdžio svečiai – dr. Vytautas Tumėnas (Lietuvos istorijos institutas), Siga Jakubauskienė (žuvininkystės įmonių asociacijos „Lamperta“ pirmininkė), Vita Blažiūnienė (Neringos savivaldybės paveldosaugininkė), dr. Loreta Sungailienė (Lietuvos nacionalinio kultūros centro Nematerialaus kultūros paveldo specialistė).

Posėdžio kvorumas yra. Posėdžio įrašas pridedamas.

DARBOTVARKĖ:

1. Dėl siūlymų keisti Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymą siekiant tradicinės žuvininkystės išsaugojimo.
2. Dėl siūlymų keisti Lietuvos Respublikos atmintinų dienų įstatymą siekiant suteikti atmintinos dienos statusą tradicinėms pavasario kalendorinėms šventėms.
3. Dėl diskusijos apie Etnoregioninės tapatybės ugdymo židinių įtvirtinimo poreikį organizavimo.
4. Dėl etninės kultūros būklės 2025 metais savivaldybėse apklausos.
5. Dėl siūlymų keisti Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymą siekiant Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos laureatų teisių sulyginimo su kitų nacionalinių premijų laureatų teisėmis.
6. Dėl Knygnešystės metų įgyvendinimo 2027 metais veiksmų plano rengimo.
7. Kiti klausimai.

Darbotvarkei pritarta bendru Tarybos narių sutarimu.

1. SVARSTYTA. Siūlymas keisti Žuvininkystės įstatymą siekiant tradicinės žuvininkystės išsaugojimo.

Dalia Urbanavičienė pristatė tarpinstitucinę Tradicinės žvejybos darbo grupę (kuri dirba nuo 2025 m., joje dalyvauja įvairių institucijų ir organizacijų atstovai) ir jos parengtus siūlymus dėl Žuvininkystės įstatymo keitimo. Akcentavo praktinę problemą – nepaisant to, kad tradicinė žvejyba ar atskiri jos būdai yra įtraukti į Nematerialaus kultūros paveldo (toliau – NKP) vertybių sąvadą, tradicinės žvejybos atstovai susiduria su teisiniais apribojimais: pavyzdžiui, nebuvo gautas leidimas žvejybai Lūšių ežere per tradicinę šventę „Trauk stintelę“, nes žvejai, gavę išmokas ir atsisakę kvotų, nebegali vykdyti net demonstracinės žvejybos. Pabrėžė būtinybę įstatyme aiškiai apibrėžti *tradicinės žvejybos* sąvoką ir sudaryti teises sąlygas jos tęstinumui.

Darbo grupės narė Siga Jakubauskienė pakomentavo siūlymą patikslinti tyrimus (įvardijant „aplinkosauginiu, socialiniu, ekonominiu, istoriškumo ir tradicinės žvejybos išsaugojimo aspektais“), kuriais remiantis nustatomos žvejybos reglamentavimo priemonės. Ji pažymėjo, kad šiuo metu daugiausia atliekami aplinkosauginiai tyrimai, todėl iškilo klausimas, kas ir kaip atliks papildomus socialinius ar ekonominius tyrimus. Taip pat pabrėžė, kad verslinės žvejybos atstovams sudėtinga ginti savo interesus viešose diskusijose, kuriose aktyviai dalyvauja mėgėjų žvejybos atstovai.

Loreta Sungailienė pabrėžė, kad tradicinė žvejyba turi būti vertinama platesniame kontekste – kaip NKP dalis, apimanti socialinius, kultūrinius, ekonominius ir aplinkosauginius aspektus. Ji siūlė kol kas palikti siūlomą platesnę formuluotę dėl tyrimų aspektų, nes tolesnėse diskusijose su ministerijomis ji galėtų būti patikslinta. Ji paragino kuo greičiau pradėti derinimo procesą su ministerijomis.

Vytautas Tumėnas pasiūlė papildyti formuluotę dėl tyrimų „sociokultūriniais aspektais“, nes tradicinė žvejyba svarbi ne tik ekonominiu ar aplinkosauginiu, bet ir kultūriniu bei bendruomeniniu požiūriu. Jis taip pat pasiūlė viešinti tradicinės žvejybos tęstinumui kilusias grėsmes dėl dabartinių Žuvininkystės įstatymo nuostatų, formuoti visuomenės supratimą apie tradicinės žvejybos svarbą.

Asta Grušelionienė atkreipė dėmesį, kad viešinimo klausimą reikia spręsti atsargiai ir strategiškai, nes tradicinės ir mėgėjiškos žvejybos interesai viešojoje erdvėje dažnai susiduria, todėl tinkamai nepasiruošus gali kilti intensyvios diskusijos.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Virginijus Jocys, Siga Jakubauskienė, Loreta Sungailienė, Vytautas Tumėnas, Asta Grušelionienė.

NUTARTA (bendru sutarimu): 1. Pritarti tarpinstitucinės darbo grupės parengtiems siūlymams dėl Žuvininkystės įstatymo keitimų, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas tradicinės žvejybos išsaugojimui. 2. Pakviesti įsitraukti į tarpinstitucinę darbo grupę Aplinkos, Žemės ūkio ir Kultūros ministerijų atstovus, suinteresuotų savivaldybių (Klaipėdos m., Klaipėdos r., Palangos, Šilutės r.,

Ignalinos r., Molėtų r. ir kt.) atstovus. 3. Po pirminių derinimų su institucijomis viešinti tradicinės žvejybos išsaugojimo problematiką, informuojant visuomenę apie rengiamus siūlymus dėl Žuvininkystės įstatymo keitimo.

2. SVARSTYTA. Siūlymai keisti Atmintinų dienų įstatymą siekiant suteikti atmintinos dienos statusą tradicinėms pavasario kalendorinėms šventėms.

Dalia Urbanavičienė pristatė siūlymą papildyti Atmintinų dienų įstatymą, suteikiant atmintinos dienos statusą tradicinėms pavasario kalendorinėms šventėms. Pažymėjo, kad šiuo metu įstatyme iš tradicinių kalendorinių švenčių įtrauktos tik dvi dienos – Kazimiero (Kaziuko) diena ir Šilinė, nors visuomenei svarbių kalendorinių švenčių yra gerokai daugiau. Priminta, kad ankstesniais metais jau buvo teikti siūlymai įtraukti į Atmintinų dienų įstatymą tokias šventes kaip: Verbų sekmadienis, Didysis ketvirtadienis, Didysis penktadienis, Didysis šeštadienis, Atvelykis, Jurginės ir Sekminės. Šios šventės sudaro vientisą pavasario kalendorinių švenčių ciklą, todėl siūloma jas teikti kaip bendrą paketą, o ne atskirai.

Virginijus Jocys pažymėjo, kad kai kurios iš šių švenčių tarpukario Lietuvoje buvo net nedarbo dienos, todėl jų reikšmė Lietuvos kultūriniam ir religiniam gyvenime yra istoriškai pagrįsta.

Dalia Urbanavičienė priminė, kad su šiomis šventėmis susijusios į NKP sąvadą įrašytos vertybės: pavyzdžiui, verbų rišimo ir Velykų papročiai. Ankstesni Tarybos siūlymai nesulaukė svarstymo Seimo komitetuose, todėl vertėtų kreiptis tiesiogiai į Seimo Pirmininką pabrėžiant šių švenčių kultūrinę ir istorinę svarbą. Taip pat pasiūlė argumentaciją papildyti palyginimu su kitomis Europos valstybėmis, kur kai kurios iš šių dienų yra net oficialios nedarbo dienos.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Virginijus Jocys.

NUTARTA (bendru sutarimu). Kreiptis į Seimo pirmininką, siūlant papildyti Atmintinų dienų įstatymą tradicinėms pavasario kalendorinėms šventėms – Verbų sekmadieniu, Didžiuoju ketvirtadieniu, Didžiuoju penktadieniu, Didžiuoju šeštadieniu, Atvelykiu (Vaikų Velykėlėmis), Jurginėmis (Jore) ir Sekminėmis.

3. SVARSTYTA. Diskusijos apie Etnoregioninės tapatybės ugdymo židinių įtvirtinimo poreikį organizavimas.

Dalia Urbanavičienė pristatė etnoregioninės tapatybės ugdymo židinių koncepcijos klausimą ir pasiūlė inicijuoti diskusiją dėl tokių židinių poreikio. Taip pat reikėtų įvardyti kultūros įstaigas ir organizacijas, kurios savo veikloje puoselėja konkrečių etnografinių regionų kultūrinį savitumą. Ji pabrėžė, kad tai galėtų būti muziejai, kultūros centrai, tradicinių amatų centrai ar kitos įstaigos, taip pat nevyriausybinės organizacijos, kaimo turizmo sodybos ir kt. Iniciatyvos tikslas – susisteminti

informaciją apie etnografinių regionų savitumą savo veikloje akcentuojančias įstaigas ir organizacijas, šią informaciją kuo plačiau viešinti.

Virginijus Jocys pritarė diskusijos poreikiui, bet siūlė svarstyti, ar toks sąrašas tikrai reikalingas.

Daiva Vyčinienė paklausė, ar iniciatyva kyla iš pačių regionų ir vietos institucijų? Taip pat ji atkreipė dėmesį į praktinius klausimus, susijusius su tokių centrų ar židinių veikimu.

Milda Petkevičienė-Dečkuvienė pažymėjo, kad regionuose jau veikia kultūros įstaigos (pvz., krašto muziejai), kurios pristato regioninę tapatybę, tačiau svarbu aiškiai apibrėžti tokio statuso tikslą ir naudą. Jos nuomone, pirmiausia reikėtų surinkti informaciją apie jau veikiančias šia linkme įstaigas.

Dalia Urbanavičienė pasiūlė parengti klausimyną šiuo klausimu ir išsiųsti muziejams, kultūros centrams, tradicinių amatų centrams ir kitoms kultūros įstaigoms.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Virginijus Jocys, Daiva Vyčinienė, Milda Petkevičienė-Dečkuvienė.

NUTARTA (bendru sutarimu): 1. Organizuoti diskusiją apie Etnoregioninės tapatybės ugdymo židinių įtvirtinimo poreikį bendro regioninių tarybų posėdžio metu. 2. Iki tol surengti įvairių kultūros įstaigų apklausą dėl atskirų etnografinių regionų tapatybės puoselėjimo jų veikloje.

4. SVARSTYTA. Savivaldybių apklausa dėl etninės kultūros būklės 2025 metais.

Dalia Urbanavičienė pristatė savivaldybių apklausos dėl etninės kultūros būklės 2025 m. projektą ir aptarė planuojamo klausimyno struktūrą. Ji pasiūlė atnaujinti klausimus apie etninės kultūros integravimą į savivaldybių strateginius planavimo dokumentus, programas ar priemones, papildyti apklausą klausimais apie NKP vertybių sąvado kuravimą savivaldybėse, atsakingus asmenis ir skiriamas lėšas. Taip pat reikėtų atnaujinti klausimus apie etnokultūrinio ugdymo situaciją švietimo įstaigose, ypač dėl etninės kultūros dalyko dėstymo, etnokultūrinę kvalifikaciją turinčių pedagogų skaičiaus bei etnokultūrinio ugdymo veiklų neformaliojo švietimo įstaigose. D. Urbanavičienė pasiūlė į apklausą įtraukti naują klausimą apie mokyklose veikiančius kraštotyros muziejus ar kraštotyros kampelius.

Daiva Vyčinienė ir Virginijus Jocys pasiūlė bendradarbiauti su Lietuvos nacionaliniu kultūros centru dėl klausimų, susijusių su NKP vertybių sąvadu.

Milda Petkevičienė-Dečkuvienė pritarė siūlymui apklausoje rinkti informaciją apie mokyklose veikiančius kraštotyros muziejus.

Gita Šapranauskaitė siūlė papildomai aiškintis, kokie specialistai organizuoja etnokultūrinės veiklas neformaliojo švietimo įstaigose ir kokią kvalifikaciją jie turi.

Angelė Kavaliauskienė atkreipė dėmesį, kad apklausos klausimai turėtų būti formuluojami taip, jog būtų galima įvertinti etnokultūrinių veiklų (pavyzdžiui, folkloro kolektyvo) kokybę bei specialistų kompetenciją.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Virginijus Jocys, Daiva Vyčinienė, Gita Šapranauskaitė, Angelė Kavaliauskienė, Milda Petkevičienė-Dečkuvienė.

NUTARTA. Patikslinti savivaldybių apklausos dėl etninės kultūros būklės 2025 m. klausimyną pagal pateiktas Tarybos narių pastabas.

5. SVARSTYTA. Siūlymai keisti Valstybinių pensijų įstatymą siekiant Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos laureatų teisių sulyginimo su kitų nacionalinių premijų laureatų teisėmis.

Dalia Urbanavičienė pristatė siūlymą įtraukti į Valstybinių pensijų įstatymą nuostatą, kad Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos bei jai prilyginamos ankstesnės Valstybinės Jono Basanavičiaus premijos laureatai turi teisę gauti pirmojo laipsnio valstybinę pensiją. Ji pažymėjo, kad pagal įstatymą šiuo metu tokią teisę turi Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos bei Lietuvos nacionalinės literatūros, meno ir architektūros premijos laureatai. Pasak jos, Jono Basanavičiaus premija nuo pat įsteigimo buvo prilyginama Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijoms, tai aukščiausias etninės kultūros srities apdovanojimas, skiriamas už nuopelnus etninės kultūros srityje, todėl jos laureatų teisės turėtų būti sulygintos su kitų nacionalinių premijų laureatų teisėmis. Dalia Urbanavičienė pristatė parengtą įstatymo pakeitimo projektą ir aiškinamojo rašto projektą.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė.

NUTARTA (bendru sutarimu). 1. Pritarti siūlymui keisti Valstybinių pensijų įstatymą, numatant Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos laureatams teisę į pirmojo laipsnio valstybinę pensiją. 2. Teikti šį pasiūlymą svarstyti Lietuvos Respublikos Seimui.

6. Knygnešystės metų įgyvendinimo 2027 metais veiksmų plano rengimas.

Dalia Urbanavičienė pristatė Knygnešystės metų įgyvendinimo 2027 metais veiksmų plano struktūros projektą. Planas suskirstytas į skirtingas priemonių grupes: viešinimo ir komunikacijos priemonės, visuomenės įtraukimo veiklas, pagrindinius renginius, mokslinius ir kultūrinius renginius, edukacines veiklas, renginius užsienio lietuvių bendruomenėse bei leidybinius projektus. Plano struktūra jau suderinta su partneriais – Valstybinei lietuvių kalbos komisija, Lietuvių kalbos institutu, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutu, Lietuvos istorijos institutu ir Lietuvos žurnalistų sąjunga. Siūloma patvirtinus Plano struktūrą išsiųsti kvietimą savivaldybėms, ministerijoms, mokslo ir kultūros institucijoms bei organizacijoms teikti siūlymus dėl konkrečių veiklų. Taip pat buvo pristatytas kvietimo adresatų sąrašas.

Angelė Kavaliauskienė pažymėjo, kad galima kreiptis tiesiogiai į universitetus ir į atskirus jų padalinius.

Gita Šapranauskaitė siūlė kvietimą išsiųsti Lietuvos muziejų asociacijai, kad informacija pasiektų platesnį muziejų tinklą.

Daiva Vyčinienė atkreipė dėmesį, kad Knygnešystės metų kontekste reikėtų nepamiršti ir daraktorių veiklos, nes šie reiškiniai istoriškai glaudžiai susiję.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Virginijus Jocys, Angelė Kavaliauskienė, Gita Šapranauskaitė, Daiva Vyčinienė.

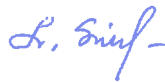
NUTARTA. 1. Pritarti Knygnešystės metų įgyvendinimo 2027 metais veiksmų plano struktūrai. 2. Išsiųsti pagal sudarytą adresatų sąrašą kvietimą teikti siūlymus dėl Plano konkrečių veiklų.

Posėdžio pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

Posėdžio sekretorė

Laura Stankevičienė